

Izhaja vsak četrtletnik in velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na doma za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

18. številka.

Maribor, 5. maja 1927.

61. letnik.

V dobi obče negotovosti.

Ker je morala odstopiti prejšnja vlada, v kateri je bila zastopana SLS s tremi ministri, je zavlada ne le med Slovenci, ampak tudi med Hrvati ter Srbi upravičena nevolja. Sedanja Vukičević-Marinkovičeva vlada ni tič in ne miš. Ko se je pojavila, se je pisalo, da bo odgodena skupščina, da bo ta vlada pripravila vse za volitve, na to bo razpuščen parlament in enkrat na jesen bi se naj pod vodstvom te vlade preizkusila potom skupščinskih volitev volja naroda. Kakor pa je sedaj sklepati iz raznih izjav, ki jih dajejo vodilni politiki in kakor pišejo listi, vlada nima volilnega mandata, pred skupščino ne more, ker nima nobene zaslombe ne pri radikalih, ne pri demokratih in niti tako daleč ni prišel g. ministrski predsednik Vukičević, da bi bil od Velike noči do danes izpolnil 5 še vedno praznih ministrskih mest.

Ob nastopu te sedanje vlade se je tudi govorilo, da je nastopila predvsem radi tega, da bo novi zunanji minister Marinkovič potisnil našo zavoženo zunanjo politiko v drugi tir in da bo pomiril italijanske hujskarije napram naši državi. O napovedanih zunanje-političnih čudežih g. Marinkoviča še ni nobene sledi in italijansko časopisje piše ravno tako neprijazno in hujskajoče proti Jugoslaviji, kakor pred Marinkovičem. V teh dneh Marinkovičevega ministriovanja so se povzpeli Italijani do te drznosti, da pomnožujejo vojaštvo na meji, kopajo strelne järke in betonirajo postojanke za težke topove ob italijansko slovenski meji. V dobi obče nesigurnosti na znotraj in na zunanji morala stati pri krmilu države vlada, ki bi krepko delala s parlamentom, da bi vsaj deloma zadovoljila zahteve našega troimenega naroda, a tudi glede zunanje politike nastopila s tako diplomatsko odločnostjo, da bi Mussolini sam nehal z vednim rožljanjem s sabljo.

Bije res dvanajsta ura in na odločilnem mestu v Beogradu bodo morali uvideti, da za vlado, ki nima volilnega mandata, ki ne more pred skupščino, ki se ne more izpopolniti in je tudi z ozirom na zboljšanje našega zunanje položaja za nič, ni obstanka in morajo na vladno površje možje, ki so predstavitelji SHS narodov in ki bodo vodili ter vršili vladne posle s pomočjo parlamenta!

Da bomo nasprotnike poznali.

Demokratska romariča.

Naše brezverce zelo jezi, ko vidijo, da ljudstvo ne opušča svojih verskih navad, zato jih smeši, kjer le more. V ta namen so se poslužili zopet »Domovine«, ki je zavoljo tega seveda zopet čisto nedolžna in ne stori ničesar zoper verske obrede in običaje. Pravi pa: 1. Božja pota so le zato, da bi razni redovniki sicer ostali brez kruha. 2. Trdi, da so se božja pota ustanovljala z raznimi prevarami in lažmi. Odvrata ljudi od cerkve in sv. maše ter pravi, da se v hosti veliko lažje moli. (Kdo je že videl kdaj v hosti kakega slovenskega liberalca moliti, to nam povejte!) 4. Mesto božjo pot, gojimo planinarstvo in prirajamo izlete po širnem svetu (to demokrati znajo!). 5. Včasih so darovali umetniške reči Bogu na raznih božjih potih, zdaj pa ima umetnost drugje svoje polje.

Jannš Golec:

Apoteka in banda v škatlici.

(Zagorska.)

»Jezus, Marijal!« je vzkliknil vsakdo, ki je srečal prvič Ceričevega Ilijo in Imbreka. Ni se izvijalo iz prs to presečenjenje, ker sta bila omenjena Zagorca kaka potepuha ali tolovaja, pač pa radi tega, ker sta bila visoke postave liki slavonska hrasta. Hodila sta bosa, izvemšči najhujšo zimo, in že stopala so jima bila tako izredno dolga ter široka, da bi bil vsak lahko zastavil mlinsko kolo, ako bi bil utaknil le samo eno nogo v žleb. Koščeno truplo se je gibalo na dolgih nogah, ki so tičale v ohlapnih zagorskih gegačah (hodne hlače). Roke kot iz jekla in ti razpelišeni ročni palci so bili v skregani razdalji od drugih prstov ter oznanjali na prvi pogled moč, ki se je končavala v dlaneh. Glava v primeri s truplom majhna, po hrvatsko navzdol zaobšene mustače a nekaj dobrohotnega, da prikupljivega je odsevalo iz oči. Iz ust sta jima bingljali vedno tleči pipici, ko sta stopala naprej Imbrek z leskovko v roki in za njim brat Ilija z veliko vrečo preko rame.

Ilija in Imbrek Cerič sta prebivala v zagorsko preprosti bajti preko Sotle. Bila sta oba samca in znana daleč na okrog kot limarja. Kuhala sta mizarški lim. Krog njune kožure se je razširjal tako močno nos dregajoči duh, da se je izognil te domačije vsakdo daleč naokrog, če ni imel posebnega naročila za visokorosla brata.

Novo pohištvo je delal pri nas na domu Hrvat Valjak. Oče moj, ki je tedaj trgoval bogzna kod z živino, se je bil vrnil pravkar. Na mizi v veliki izbi je bila neznatna škat, lica, na tej vrteča se plošča in iz ploševinastega godala so vrel zvoki cele godbe, ki je bila skrita nekje. Vsi domači smo bili kakor očarani zbrani krog te škatle. Oče je navijal škatlico, spreminjal plošče in nam razlagal, da je to »gramofon«. Mi tedaj majhni otroci smo se čutili pri muziciranju škatle v nebesih; stara dekla Roza je prekinjala rajski čar z glasnimi opombami o coprniji, ki piska iz škatle in je grešna pred Bogom.

Prav vsi domači smo bili pribiti v to godbo brez godcev, ko sta vstopila in nas zmotila Ceričev Imbrek in Ilija.

Tako je pisala »Domovina« in bo zopet nedolžna! Za pot kakor koš! In ko tako piše o verskih vajah Slovencev in jim očita omejenost itd., pa se pritožuje, češ, da lavantinski škof pišejo nov pastirski list zoper »Domovino«. Ali pa bo še sploh treba pisati pastirski list zoper »Domovino«? Ali naši ljudje še res ne vedo dovolj jasno, kakšen je ta list? Dozdaj so se nekateri izgovarjali, češ, da prihaja zastoj. Kot pa smo izvedeli, je uprava lista izročila vse zaostale dolžnike neki liberalni hranilnici, da jih izterja, če treba tudi iztoži. Zdaj bodo ti plačevali, čeprav so mislili, da jo bodo res zastoj prejemali. Pa če bi prišla tudi zastoj, zdaj, ko se tako dobro razume na romanje, naj pa roma tja, kamor spada. V katoliško hišo pa tak list ne spada.

Da bo ljudstvo vedelo, kaj se dela z njegovim denarjem! Demokrati se širokoustijo, da bodo oblastno skupščino in oblastni odbor strogo nadzirali, da bo ljudstvo vedelo, kako gospodari SLS in kaj se dela z njegovim denarjem. Pa res hoče ljudstvo to vedeti. Zato pa naj demokrati v svojih listih povedo, kaj so delali z vlogami v Slovenski banki, naj popišejo svoje Agromerkurje in svoje znamenito ljudsko gospodarstvo, pri katerem so oškodovali ljudi za težke milijone. To naj povedo, ker ljudstvo hoče to vedeti, potem pa naj le nadzirajo delo naših oblastnih odborov, ki se nobenega nadzorstva ne boje, ker delajo pošteno!

Demokrati zoper Slovenijo.

Vse demokratsko časopisje ve poročati, da je SLS morala zato iz vlade, ker je dr. Žerjav dokazal v Beogradu, da je SLS, ko je bila v vladi, mislila le na Slovenijo ter ji je izvojevala razne »privilegije«. Ko bodo volitve, tedaj pa bo SDS in dr. Žerjav z njo dobil privilegij, kakor ga je za to izdajstvo zaslužil.

Radičeva moč — tone.

Marsikateri slovenski kmet je res verjel Radičevim agentom, da bo Radič rešil Slovenijo. Niso si dali dopovedati, da tak, ki še lastne hiše v redu ne drži, tudi drugi ne bo pomagal. In Radič niti za Hrvatsko ni ničesar dosegel, kaj se le za Slovenijo, ki jo hoče itak le izkoristiti za hrv. kolonijo. Ko je prišel ta slavni Radič 24. aprila tega leta v Ptuj, je upal, da bo tak tamtam kot kje na Hrvaškem. Toda komaj 100 ljudi ga je poslušalo, pa še ti so se mu smejali. Njegovi agenti res ne vedo, kaj bi zdaj počeli, če kmetje ne bodo šli več za njimi. Zajfo naj prodajajo, pa se bodo pošteno preživeli!

Radič v državnem avtomobilu.

Listi poročajo, da se je Radič pripeljal v Ptuj z državnim avtomobilom. »Kmetijski list« odgovarja na to, če bi bilo bolje, da bi se pripeljal v šajtergi? Ker ne vemo, če bo kdo odgovoril na to velevažno vprašanje, odgovorimo: Najbolje bi bilo, da bi ga odpeljali, pa magari v šajtergi, saj ga je bilo sram, ko je tako ogromna množica burno ploskala.

Socialistično glasilo — bogokletno.

Socialisti hočejo 1. maj proslaviti med drugim tudi na ta način, da so v svojem glasilu »Volksstimme« v posebni majevi številki se predrznili javno o Bogu bogokletno pisati, da je napuhnež, nečistnik itd. — Prosimo cerkveno

Slednji je odložil vrečo v kot ter sedel na klop za peč. Imbrek je pristopil k mizi, vzel pipico izpod zob, pljunil ropotajoče, pogledal na škatlico in bil glasnega mnenja:

»Da bi jej vzel vrag očeta ter mater! Joža, vrži zlodeja skozi okno, če ne, boš nesrečen kakor midva.«

Oče je ustavil na to opazko gramofon. Vsi smo bili nevoljni na presnetega dolgopetega Hrvata, ki nam je prekinil nerazumljivo — a rajsko zabavo s čarodejno škatlico.

Še stara mati so bili nevoljni, ker je Hrvat preklinjal, česar ni videl, še manj — razumel.

Imbrek ni bil kar tako za ugnati s hudimi pogledi ter opazkami nevolje, ampak se je zlomastil za peč k bratu, pokazal z roko proti moji materi in jo pozval:

»Treza, prinesi nama kruha in vina, pa bom povedal vam vsem, da je v vsaki taki škatli hudoba nesreče. Da bi že bil vzel vrag apoteko in vse bande v škatlah!«

Nikdo od nas ni razumel Imbreka, ki je sul iz sicer redkobesednih ust točo psokv na apoteko in bando v škatli.

Oče so odnesli gramofon v drugo sobo, mati so ponudili bratoma kruha ter vina. Hrvata sta jedla ter zalivala, oče so jemali iz Ilijeve vreče lim, kolikor ga bo pač treba za pri hiši zaposlenega mizarja.

Od poslušalcev čarobne godbe se ni ganil nobeden od mize, na kateri je sviral pred kratkem gramofon, saj smo bili radovedni, kaj bo povedal Hrvat, ko si bo naphal želedec s kruhom in ga zamočil z vinom.

Molčali smo, dokler si ni potegnili z rokavom Imbrek preko mokrih mustač in začel:

»Najprej hvala Bogu in tebi Treza za kruh in vino. Joža bo znal, da bi lahko imela midva oba Ceriča danes lastno hišo, grunt, kravo, vsak svojo ženo ter deco, ko bi ne bilo te proklete apoteke in te bande v škatli, katero ste poslušali vsi.«

Očetu in stari materi je dobro znano, da sva gonila z Ilijom pred leti pure ter purane v trajbo preko Gradca ter Celovca.

Leta 1896. je bila prav dobra kupčija. Pure ob Sotli po forentni komad, med Švabi po dva do tri. Dvesto komadov sva prodala tisto leto od Majpruga (Mariboru) do Celovca.

oblast, da poseže tu vmes, ker katoličani ne pustimo, da bi se dogajalo tako javno bogokletstvo. Delavci, vi pa pojedite ven iz socialističnih organizacij! Kdor ima v sebi še malo čuta vere, ta ne more biti v taki družbi! In ti ljudje si domišljujejo, da bodo rešili delavsko vprašanje! Ali ga rešujejo s tem, da delavcu jemljejo vero, namesto te pa mu dajo kletvico, nezadovoljnost, propast v moralnem in gmotnem oziru.

Veličasten shod SLS v Slov. gor.

Nepričakovano lepo manifestacijo je priredila okrajna organizacija SLS za lenarčki okraj dne 24. aprila pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Dasiravno je deževalo od ranega jutra, vendar je prispelo na zborovanje iz vseh delov okraja toliko zborovalcev, da jih dvorana ni mogla vseh sprejeti. Na dvorišču in stranskih prostorih Posojilnice je bilo na stotine ljudi, ki niso mogli v dvorano. Na shodu je bilo navzočih okoli 30 županov, 5 oblastnih poslancev in na stotine naših najboljših mož.

Seja okrajnega odbora SLS.

Pred zborovanjem je imela okrajna organizacija SLS občni zbor in odborovo sejo. Prvi je podal narodni poslanec Žebot zaupno politično poročilo. Nato je govoril o važnih nalogah organizacije za bližnjo bodočnost in je stavil konkretne predloge, ki so bili vsi sprejeti. Predsednik okrajne organizacije g. Gomilšek je poročal o nalogah in dolžnostih okraja in okrajnih ustanov. Pri volitvi odbora je bil izvoljen stari odbor s priljubljenim g. Gomilšekom na čelu.

Pričetek zborovanja.

Shodu je predsedoval g. Gomilšek, za podpredsednika sta bila izvoljena gg. Hinko Faneli iz Partinje in trojiški trški župan Valentin Klemenčič. Predsednik omenja uvodoma, da tako lepega shoda že leta in leta ni bilo. Ko je predsednik omenil, da se je zbora udeležila tudi deputacija Narodno radikalne stranke iz Maribora za načelnikom g. dr. Ravnikom, so zborovalci pozdravili prijatelje iz Maribora s ploskanjem in živijo-klici.

Govor poslanca Fr. Žebota.

Prvi je dobil besedo narodni poslanec Žebot, ki je v poljudni besedi opisal razvoj notranje-političnih dogodkov, ki so sledili volitvam v oblastne skupščine. Govornik se zahvali v imenu SLS volilem lenarčkega okraja za veličansko delo, katero so izvršili pri teh volitvah, ko so vrgli popolnoma ob tla vse naše nasprotnike, osobito najgršo stranko v Sloveniji, to je Samostojno demokratsko stranko, katera v našem velikem okraju kljub strastni agitaciji žerjavovcev ni dobila niti enega poslanca. Nato je govornik opisal dogodke, ki so bili v zvezi z vstopom SLS v vlado in delo naših poslancev in ministrov za naše ljudstvo. Navedel je vse velike uspehe, katere je dosegel Jugoslovanski klub za Slovenijo in za naše ljudi. Ko je omenil, da se je naši stranki posrečilo strmoglaviti velikega župana Pirkmajerja in finančnega delegata Šavnika, je celi zbor veselo vzklikal in klical: »Živijo naši rešitelji! Dobro ste delali!« Govornik je opisal, kako je na čuden in deloma nepojasnen način naša vlada morala odstopiti in kako

V Celovcu sva imela vsak v svoji torbi nad 250 forenti čistega in hajdi, ko je bilo prodano zadnje puranče, na glazijo. Tam je bilo nekaj na dolgo s plahkami pokritega. Pred velikim šotorom je svirala muzika, vse je bilo v glazevini že na zunanji, da je zgledalo kot pri nas v deseniški apoteki. Pred apoteko je hodil sem ter tja možiček, ki je nekaj brbral v švabščini, a vrag bi ga naj bil razumel. Ljudje so hodili eden za drugim v šotor in ven. Dregnil sem Ilijo: »Ilija, stopiva še midva v to apoteko. Sigurno so zdravila po ceni, ker kupuje toliko ne samo priprostitih ljudi, pač pa tudi gospode.«

Šla sva in plačala samo vsak po en zeksar. Od zunaj je že bila apoteka, a znotraj še le — vse v glazevini. Ljudje so lukali skozi glaže in šli naprej. Oni okrogli glaži so bili tako nizko, da sva morala z Ilijom poklekneti, ko sva polukala skozi. Majka božja bistriška, za ono okroglo glazevino so se videla mesta, morje, vojske, kralji ter carji in znaj Bog, kaj vse lepega. Gledala sva od glaža do glaža tako dolgo, dokler naju ni oni možiček natiral naprej in tirjal od vsacega še po en groš. Plačala sva in nato naju je porinil skozi drugo plahto. Kaj ta prva apoteka! Ta druga ni bila le iz glazevine, ampak iz samih špeglov (ogledal). Levo in desno visoki špegli, naprej špegli in za nama špegli. Si pogledal v prvega, sem bil dolg kot Golijat, sem se ozrl v desnega, sem bil mali kot otrok, zopet naprej — debel, pa suh in malo naprej pred nama štern (vodnjak) globok, kakor je dolgo celo Zagorje. Ilija me je cukal za gegače:

»Imbrek, ne hodiva v ta štern, ne bova nikdar več doma.«

A kako ven iz te proklete apoteke! Kamorkoli sva se obrnila, povsod sva treskala ob špegle. Drugi ljudje so se nama smejali, bili so pa le v strahu, da bi kaj ne razbila in eden od gospodov je prijel mene za roko, Ilija mene za torbo in tako sva prišla zopet pred apoteko. Tu sem se nekaj obrnil in zapazil pred menoj iz drota (žice) zgrajeno kobačo (kletko), iz katere je lukalo vse polno nekaj grdo kosmatega. Imelo je roke in noge. Hodilo po dveh in vseh štirih, gledalo grdo in vedno cvililo. Te živadi je bilo veliko in oni kobači in oba z bratom sva stopila bliže, da bi znala doma povedati, kaj sva videla v celovski apoteki.